

**РАЗВІЦЦЁ Ў МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ
МАЎЛЕННЯ
Ў ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ НА
АСНОВЕ БІЛІНГВАЛЬНАГА ПАДЫХОДУ**

Руц Анастасія Аляксееўна

Мэта даследавання

тэарэтычна абгрунтаваць, метадычна забяспечыць
эфектыўнасць працэса развіцця маўлення малодшых
школьнікаў ва ўмовах білінгвізму.

**РАЗВІЦЦЁ Ў МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ МАЎЛЕННЯ Ў ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ
БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ НА АСНОВЕ БІЛІНГВАЛЬНАГА ПАДЫХОДУ**

Задачы даследавання:

- 1) удакладніць сутнасць і змест паняццяў ”білінгвізм”, ”блізкароднасны білінгвізм”;
- 2) раскрыць асаблівасці развіцця маўлення вучняў у першым класе ва ўмовах блізкароднаснага білінгвізму;
- 3) выявіць эфектыўныя формы і метады работы настаўніка па развіццю маўлення вучняў першага класа на ўроках беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму;
- 4) правесці вопытна-эксперыментальную работу па выяўленню ўзроўня развіцця маўлення ў малодшых школьнікаў і ацаніць яе эфектыўнасць.

**РАЗВІЦЦЁ Ў МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ МАЎЛЕННЯ Ў ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ
НА АСНОВЕ БІЛІНГВАЛЬНАГА ПАДЫХОДУ**

Аб’ект даследавання – працэс развіцця маўлення малодшых школьнікаў ва ўмовах блізкароднаснага білінгвізму.

Прадмет даследавання – эфектыўныя формы, метады і прыёмы, якія спрыяюць развіццю маўлення малодшых школьнікаў у першым класе.

**РАЗВІЦЦЁ Ў МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ МАЎЛЕННЯ Ў ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ НА АСНОВЕ
БІЛІНГВАЛЬНАГА ПАДЫХОДУ**

ГЛАВА 1

ТЭАРЭТЫЧНЫЯ АСПЕКТЫ РАЗВІЦЦА МАЎЛЕННЯ МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ ВА ЁМОВАХ БЛІЗКАРОДНАСНАГА БІЛІНГВІЗМУ

1.1 Сутнасць і змест паняццяў
”білінгвізм”, ”блізкароднасны
білінгвізм”

1.2 Асаблівасці развіцця маўлення
вучняў у першым класе ва ўмовах
блізкароднаснага білінгвізму

РАЗВІЦЦЁ Ё МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ МАЎЛЕННЯ Ё ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ
НА АСНОВЕ БІЛІНГВАЛЬНАГА ПАДЫХОДУ

Білінгвізм (лац. *bilinguis* < (*bis*) = двойчы, *lingua* = мова), ці двухмоўе, – валоданне і папераменнае карыстанне дзвюма мовамі.

Блізкароднасны білінгвізм – сітуацыя двухмоўя, выкліканая падабенствам дзвюх моў.

**РАЗВІЦЦЁ Ў МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ МАЎЛЕННЯ Ў ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ
НА АСНОВЕ БІЛІНГВАЛЬНАГА ПАДЫХОДУ**

Асаблівасці развіцця маўлення першакласнікаў ва ўмовах блізкароднаснага білінгвізму

Адсутнасць асяроддзя для развіцця маўлення (дзеці не чуюць родную мову ў паўсядзённым жыцці, у сваіх сем'ях)

Наяўнасць недахопаў:

- 1) няправільнае вымаўленне некаторых гукаў, асабліва [р], [в], [л], шыпячых;
- 2) перастаноўка або пропуск гукаў і складоў у словах;
- 3) часта гавораць паспешліва, невыразна, слаба артыкулюючы гук

Наяўнасць інтэрферэнцый:

- *марфалагічная* (рус. собака, медаль, надпись – жаночы род, бел. сабака, медаль, надпіс – мужчынскі род)
- *сінтаксічная* (дзе прыгожых дзяўчынкі замест правільнага прыгожыя)
- *Фанетычная* ([стых'і],[дождз'ік],[звер'], [пачаму])
- *Лексічная* (бел. слова пакой успрымаецца дзецьмі як рус. слова спокойный, покой)
- *Словаўтваральная* (рус. детский – бел. дзіцячы)
- *Акцэнтная* (рус. вест'и – бел. в'есці)

РАЗВІЦЦЁ Ў МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ МАЎЛЕННЯ Ў ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ НА АСНОВЕ БІЛІНГВАЛЬНАГА ПАДЫХОДУ

ГЛАВА 2

РАЗВІЦЦЁ МАЎЛЕННЯ ВУЧНЯЎ ПАЧАТКОВАЙ ШКОЛЫ ВА ЎМОВАХ БЛІЗКАРОДНАСНАГА БІЛІНГВІЗМУ

2.1 Змест, метады і формы работы настаўніка па развіццю маўлення вучняў першага класа на ўроках беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму

2.2. Аналіз вучэбна-эксперыментальнай работы па развіццю маўлення першакласнікаў ва ўмовах білінгвізму

**РАЗВІЦЦЁ Ў МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ МАЎЛЕННЯ Ў ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ
НА АСНОВЕ БІЛІНГВАЛЬНАГА ПАДЫХОДУ**

Метады развіцця маўлення малодшых школьнікаў

Славесныя	<ul style="list-style-type: none">▪ паказ настаўнікам узору вымаўлення пры гутарцы з дзецьмі, пры чытанні мастацкага тэксту і яго абмеркаванні;▪ маўленчая размінка з выкарыстаннем чыстагаворак, скорогаворак▪ гутарка па тэме, з мэтай папаўнення і актывізацыі лексічнага запасу вучняў;▪ выкарыстанне загадак (Напрыклад, «Хто ў чырвоных ботах ходзіць па балотах? (Бусел)▪ разнастайныя гульні (напрыклад, дыдактычная гульня на пашырэнне лексічнага запасу ”Хто больш назаве?”, ”Дапамажыце сябру вучыць беларускую мову” гульні на распазнаванне гукаў беларускай мовы (”Цягнік гукаў”, ”Уважлівыя пакупнікі”).▪ тлумачэнне сэнсу прыказак і прымавак, фразеалагізмаў блізкіх да жыццёвага вопыту вучняў;▪ завучванне на памяць вершаў, лічылак і ўзнаўленне іх з захаваннем інтанацыі, якая дыктуецца зместам;▪ Разгадваўне крыжаванак
Наглядныя	Ілюстрацыі ў падручніку і рабочым сшытку, паказ прадметаў рэчаіснасці, якія знаходзяцца побач, а не толькі на малюнку (аловак, сшытак, рукзак).
Практычныя	Праца ў рабочым сшытку «Беларуская мова. 1 клас», праца з карткамі-схемамі, заданні для самастойнага выканання

**РАЗВІЦЦЁ Ў МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ МАЎЛЕННЯ Ў ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ
НА АСНОВЕ БІЛІНГВАЛЬНАГА ПАДЫХОДУ**

Табліца 2.1. – Класіфікацыя недахопаў у маўленні вучняў эксперыментальнага 1”А” класа на канстатуючым этапе эксперыменту

Наяўнасць фанетычных парушэнняў	Недастатковы лексічны запас	Наяўнасць граматычных памылак	Звязнасць маўлення
у 75% першакласнікаў	77%	65%	60%

Табліца 2.2. – Класіфікацыя недахопаў у маўленні вучняў кантрольнага 1”Б” класа на канстатуючым этапе эксперыменту

Наяўнасць фанетычных парушэнняў	Недастатковы лексічны запас	Наяўнасць граматычных памылак	Звязнасць маўлення
у 77% першакласнікаў	79%	67%	61%

Табліца 2.3. – Узроўні развіцця маўлення малодшых школьнікаў на канстатуючым этапе эксперыменту

Узроўні клас	Высокі	Дастатковы	Сярэдні	Нізкі
Эксперыментальны 1 ”А” клас	12% 3 чалавекі	15% 4 чалавекі	32% 8 чалавек	41% 9 чалавек
Кантрольны 1 ”Б” клас	8% 2 чалавекі	12% 3 чалавекі	29% 7 чалавек	50% 12 чалавек

Табліца 2.5. – Класіфікацыя недахопаў у маўленні вучняў эксперыментальнага 1”А” класа на кантрольным этапе эксперыменту

Наяўнасць фанетычных парушэнняў	Недастатковы лексічны запас	Наяўнасць граматычных памылак	Звязнасць маўлення
у 55% першакласнікаў	50%	55%	40%

Табліца 2.6. – Класіфікацыя недахопаў у маўленні вучняў кантрольнага 1”Б” класа на кантрольным этапе эксперыменту

Наяўнасць фанетычных парушэнняў	Недастатковы лексічны запас	Наяўнасць граматычных памылак	Звязнасць маўлення
у 67% першакласнікаў	59%	57%	51%

Табліца 2.7. – Узроўні развіцця маўлення малодшых школьнікаў на кантраляючым этапе эксперыменту

Узроўні клас	Высокі	Дастатковы	Сярэдні	Нізкі
Эксперыментальны 1”А” клас	24%	24%	29%	16%
	5 чалавек	6 чалавек	7 чалавек	4 чалавек
Кантрольны 1”Б” клас	16%	20%	37%	29%
	3 чалавекі	5 чалавекі	9 чалавек	7 чалавек

Вывады

Такім чынам, у ходзе даследавання мы дасягнулі наступных вынікаў:

- 1) удакладнілі сутнасць і змест паняццяў ”білінгвізм”, ”блізкароднасны білінгвізм”;
- 2) раскрылі асаблівасці развіцця маўлення вучняў у першым класе ва ўмовах блізкароднаснага білінгвізму;
- 3) выявілі эфектыўныя формы і метады работы настаўніка па развіццю маўлення вучняў першага класа на ўроках беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму;
- 4) правялі вопытна-эксперыментальную работу па выяўленню ўзроўня развіцця маўлення ў малодшых школьнікаў і прыйшлі да высновы, што прапанаваныя намі формы працы на ўроках беларускай мовы эфектыўна ўплываюць на развіццё маўлення малодшых школьнікаў.

**РАЗВІЦЦЁ Ў МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ МАЎЛЕННЯ Ў ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ
НА АСНОВЕ БІЛІНГВАЛЬНАГА ПАДЫХОДУ**

**РАЗВІЦЦЁ Ў МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ МАЎЛЕННЯ
Ў ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ НА
АСНОВЕ БІЛІНГВАЛЬНАГА ПАДЫХОДУ**

Руц Анастасія Аляксееўна